

**AZ ADÓHATÓSÁGOK DIGITALIZÁCIÓJÁNAK EGYES SZEGMENSEI
MAGYARORSZÁGON ÉS VILÁGVISZONYLATBAN.
AZ ONLINE PÉNZTÁRGÉP SZABÁLYAI**

**SEGMENTS OF THE DIGITALISATION OF TAX AUTHORITIES
IN HUNGARY AND WORLDWIDE. RULES
FOR THE ONLINE CASH REGISTER**

KARSZA PETRA* – VARGA ZOLTÁN**

Absztrakt: Az adóhatóságok digitalizációjának kérdéskörére fókuszáló regionális, illetve univerzális felméréseket jellemzően a különböző nemzetközi gazdasági szervezetek végzik. Kiváló példa erre a Gazdasági Együtműködési és Fejlesztési Szervezet¹ 2018 júniusában, Budapesten megrendezett kétnapos konferenciája, amely keretében huszonnyolc ország képviselői, valamint az Adóigazgatás Európai Szervezetének² munkatársai folytattak egymással eszmecserét. Az értekezleten részt vevő szakértők a kerekasztal-beszélgetések és a szekcióülések során azt igyekeztek felmérni, milyen lehetőségek és kihívások rejlenek az online pénztárgépek rendszerében. Említésre méltó, hogy a projektvezető Orosz Szövetségi Adószolgálat azért kérte fel hazánkat a tanácskozás megszervezésére, mert az akkor már öt éve hatékonyan működő magyar módszert tartotta az egyik legeredményesebbnek a nemzeti költségvetések védelmét szolgáló intézkedések közül.³

Az ilyen jellegű adatgyűjtés jelentőségét a statisztikai célú elemzések lehetővé tételén túl az adja, hogy – a digitalizációban élen járó országok sajátos megoldásait alapul véve – elősegíti egy mindenki által követendő, „közös jó gyakorlat” kialakítását, valamint hozzájá-

* KARSZA PETRA
joghallgató
Miskolci Egyetem ÁJK
3515 Miskolc-Egyetemváros
karsza.petra@gmail.com

** DR. VARGA ZOLTÁN
PhD egyetemi docens, tudományos és nemzetközi dékánhelyettes
Miskolci Egyetem ÁJK
Államtudományi Intézet
Pénzügyi Jogi Intézeti Tanszék
3515 Miskolc-Egyetemváros
zoltan.varga@uni-miskolc.hu
<https://orcid.org/0000-0002-4857-4439>

¹ Organisation for Economic Co-operation and Development, a továbbiakban: OECD.

² Intra-European Organisation of Tax Administrations, röviden: IOTA.

³ *Az online pénztárgépek rendszeréről tanácskoznak Budapesten.* https://adozona.hu/altalanos/Az_online_penztagpepek_rendszerrol_tanacsk_T6R1BD, 2022. október 28.

rul az olyan stratégiák és cselekvési tervek kidolgozásához, melyek azon államok számára lehetnek hasznosak, akik újonnan – vagy esetleg még nem – tértek rá a digitális társadalommá válás felé vezető útra.

Mivel az egyes nemzeti adórendszerek működési sajátosságainak bemutatása és összehasonlítása terjedelmi szempontból meghaladná e cikk korlátait, ezért először általános áttekintést kívánunk adni a példaként tekintett online pénztárgép magyar szabályozásáról, majd a Dél-afrikai Köztársaságban található North-West University kutatócsoportja által a témában publikált 2020-as tanulmányt⁴ elemezzük.

Kulcsszavak: *online pénztárgépek, digitalizáció az adójogban, adóhatóságok digitalizációja.*

Abstract: Regional or universal surveys focusing on the digitisation of tax administrations are typically carried out by various international business organisations. An excellent example was the two-day conference of the Organisation for Economic Co-operation and Development in Budapest in June 2018, which brought together representatives from twenty-eight countries and the European Organisation of Tax Administrations. During the round table discussions and session sessions, experts at the conference sought to assess the opportunities and challenges of online cash registers. Notably, the Russian Federal Tax Service, the project leader, asked Hungary to organise the meeting because it considered the Hungarian method, which had been working effectively for five years, to be one of the most effective measures to protect national budgets.

The importance of this type of data collection, in addition to enabling statistical analysis, is that it helps to develop a "common good practice" to be followed by all, based on the specific solutions of the countries at the forefront of digitalisation, and contributes to the development of strategies and action plans that may be useful for countries that are new to the digital society, or may not yet be on the path towards it.

As it would be beyond the scope of this article to describe and compare the specificities of each national tax system, we will first give a general overview of the Hungarian regulation of the online cash register, which is considered as an example, and then analyse the 2020 study published on the subject by the research team of North-West University in South Africa.

Keywords: *online cash registers, digitalisation in tax law, digitalisation of tax administrations*

1. Az online pénztárgép Magyarországon

A pénztárgépek történelme egészen 1642-ig nyúlik vissza, amikor is a híres matematikus, Blaise Pascal megalkotta az első működőképes számológépet, az ún. *pascaline*-t, mely a későbbiekben minden egyéb továbbfejlesztett változat alapjául szolgált.⁵ Napjainkban a pénztárgépek technológiáját jellemzően a vásárlói igények és a jogszabályi kritériumok formálják, s tulajdonképpen ez utóbbira hozható pél-

⁴ Helena STRAUSS – Tyson FAWCETT – Danie SCHUTTE: An evaluation of the digital response of tax authorities to optimise tax administration within the digitalised economy. *eJournal of Tax Research* 2020/2., 382–401.

⁵ JUHÁSZ István: *Pénztárgép-történelem*. <https://ado.hu/ado/penztargep-tortenelem>, 2022. április 25.

duként az online pénztárgépek (a továbbiakban: OPG) megszületése is. Az OPG-k bevezetését a korábbi kontrollszalagos⁶ kasszák meglehetősen elavult mivolta tette indokolttá, mivel az viszonylag nagy teret engedett a különböző adóelkerülési módszerek alkalmazásának.⁷ Ilyen „trükk” volt többek között, hogy a fizetendő összeget csak egy pénztárgépszerű készülékbe ütötték be, ezáltal nem keletkezett valódi nyugta, a laikus fogyasztónak pedig fel sem tűnhetett, hogy nem igazi nyugtát kapott. Emellett gyakran előfordult, hogy bár minden összeget beütötték a pénztárgépbe, a boltban hagyott készpénzes blokkokat záraskor sztomnózták; de bevett megoldás volt az is, miszerint, ha látni lehetett a vásárlón, hogy nem fog igényt tartani a blokkra, akkor a pénztárgépen nem folytatták az árak beütésével megkezdett műveletet, vagyis egész egyszerűen nem nyomtak rá a „fizetés” gombra⁸ – mindez azonban már a múlté.

Mit is jelent pontosan az „online” jelző, és miben is ragadható meg az OPG-k újítása? Az online pénztárgép kifejezésre a vonatkozó jogszabály értelmező rendelkezése nem ad számunkra konkrét definíciót, csupán azt mondja ki, hogy a pénztárgép „*azon hardverelemek és szoftverek összessége, amelyek az ezen rendeletben megkövetelt vagy engedélyezett funkcionális bizonysítást biztosítják*”.⁹ Ugyanakkor a szakirodalomban létezik egy – a fenténél kézzelfoghatóbb – megközelítés, mely szerint „*az OPG-k szerkezete abban tér el a korábban használt kasszáktól, hogy tartalmaz egy adóügyi ellenőrző egységet, amely valamennyi releváns információt – beleértve a pénztárgép által kibocsátott teljes nyugtatartalmat, a pénztárgépnyitást, illetve -zárás időpontját, de még az esetleges áramszünetek tényét is – rögzít és mobilinternet segítségével közel valós időben továbbítja az adóhatóság felé*”.¹⁰ Az online adatkapcsolatra képes pénztárgépek koncepciójának lényege tehát abban rejlik, hogy „*az üzletekben lévő pénztárgépek immáron azonnali, teljes körű és megváltoztathatatlan adatokat küldenek a NAV adattárházába, illetve revizori kiszolgálórendszerébe*”.¹¹

Az adóügyi ellenőrző egység (a továbbiakban: AEE) „*a pénztárgép azon önállóan elkülöníthető zárt, elektronikus adattároló és mobil adatkommunikációs egysége, mely az Áfa-törvényben¹² és e rendeletben foglalt előírások szerint meghatározott adattartalmú adóügyi bizonylatokat, valamint annak elválaszthatatlan részét*

⁶ Elektronikus naplóval nem rendelkező pénztárgép.

⁷ BORDÁS Péter: Smart taxation: okos adózás a hazai adórendszerben. *Közjogi Szemle* 2018/3., 49., http://real.mtak.hu/90883/1/BP_Smart%20taxation_Ksz%202018.pdf, 2023. április 5.

⁸ NAGY Gergő: „Csak a pénztárgépbe be ne üsd!”. https://hvg.hu/gazdasag/20121009_Csak_a_penztargetpbe_ne_usd_be, 2022. május 10.

⁹ 48/2013. (XI. 15.) NGM rendelet 67. § 15a. pont.

¹⁰ SALAMON Ildikó – BEKE Andrea – TESKI Norbert: *Elemzés. A digitális eszközök adózásában történő alkalmazása*. Állami Számvevőszék, Budapest, 2021, 20.

¹¹ RADICS Katalin Adél: *1-0 az adóhatóság javára, azaz az online pénztárgépek rendszere és eredményei*. <https://arsboni.hu/1-0-az-adohatosag-javara-azaz-az-online-penztargetpepek-rendszere-es-eredmenyei>, 2022. április 28.

¹² 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról (a továbbiakban: Áfa tv.).

képező elektronikus nyilvántartásokat tartalmazza, továbbá biztosítja és ellátja a pénztárgép és a NAV közötti titkosított adatkommunikációt".¹³ A szóban forgó modult a pénztárgépekbe eleve beépített, belső alkatrészként kell elképzelnünk, mely legfőbb sajátossága, hogy sosem törli az általa rögzített adatokat, legalább egymillió bizonylat tárolására képes, valamint, hogy külső áramforrás hiányában is hosszabb időn keresztül működésben marad.

1.1. Jogszabályi háttér

Az OPG-k megjelenésének „nulladik lépését” az 1059/2013. (II. 13.) Korm. határozat kibocsátása jelentette, mely egyrészt felhívta a nemzetgazdasági minisztert¹⁴, hogy az Áfa tv.-ben¹⁵ foglalt felhatalmazása alapján, jogalkotási hatáskörébe tartozó rendeletben állapítsa meg az új pénztárgépek bevezetésének ütemezését¹⁶, másrészt pedig felhívta a NAV elnökét, hogy kísérelje figyelemmel az átállás folyamatát, valamint, hogy az adóhatóság honlapján tegye közzé a lecserélendő pénztárgépek engedélyszámát és típus megnevezését.

Igy született meg az a jelenleg is hatályban lévő, *a pénztárgépek műszaki követelményeiről, a nyugtakibocsátásra szolgáló pénztárgépek forgalmazásáról, használatáról és szervizeléséről, valamint a pénztárgéppel rögzített adatok adóhatóság felé történő szolgáltatásáról* szóló 48/2013. (XI. 15.) NGM rendelet (a továbbiakban: Pénztárgép-rendelet), mely kötelezővé tette az OPG-k használatát. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a kezdet korántsem volt zökkenőmentes, ugyanis az intézkedés kapcsán számos rendeletmódosításnak lehettünk a tanúi. Mindezekre többek között azért került sor, mert az új pénztárgépekre történő átállás határideje a terv szerint kitűzött dátumhoz képest újra és újra hosszabbításra szorult. Jelen alfejezetben azonban csak a fent említett jogszabály hatályos változatára, illetve annak legjelentősebb rendelkezéseire helyeznénk a hangsúlyt.

Kezdjük is azzal, kik és mire kötelezettek. A Pénztárgép-rendelet értelmében a főkötelezettség az OPG-k használata¹⁷, melyet még konkrétabban úgy kell értenünk, hogy az érintett adóalanyok – számlaadási kötelezettség hiányában – nyugtaadási kötelezettségüket kizárólag OPG-vel teljesíthetik. *„Azt, hogy egy adott adóalany kötelezett-e a pénztárgép használatára, avagy sem, alapvetően az általa végzett tevékenység jellege határozza meg. Bár az Áfa-törvény 166. § (2) bekezdése – mely kimondja, hogy nyugta helyett az adóalany számla kibocsátásáról is gondoskodhat, s ezáltal mentesülhet az online pénztárgép használatának kötelezettsége alól – tevékenységtől függetlenül alkalmazható, mégis vannak*

¹³ 48/2013. (XI. 15.) NGM rendelet 67. § 4. pont.

¹⁴ A Nemzetgazdasági Minisztérium 2010–2018 között működött.

¹⁵ Áfa tv. 260. § (1) bek. c) és e)–h) pontok.

¹⁶ Az új pénztárgépekre való átállás eredeti időpontja 2013. május 1. volt.

¹⁷ Pénztárgép-rendelet 1. § (1) bek.

*olyan tevékenységek, melyek esetében „életszerű”, hogy minden ügyletet számla kísér, és vannak olyanok is, amelyek gyakorlása során ez szinte kivitelezhetetlen.”*¹⁸

A pénztárgéphasználatra kötelezettek körét a jogszabály 1. számú melléklete tartalmazza, amely eredetileg többek között a gyógyszerárakra, valamint az egyes kiskereskedelmi, vendéglátási és szálláshely-szolgáltatási tevékenységet folytató adózókra rótt kötelezettséget. A kötelezetti kollektíva később, az OPG-k bevezetésének újabb időpontját meghatározó 36/2016. (IX. 27.) NGM rendelet alapján tovább bővült¹⁹, amely következtében 2017. január 1-jétől szinte minden kereskedelmi és szolgáltató ágazatban kötelezővé vált az OPG-k használata, kivéve például a mozgó vendéglátást vagy a falusi szálláshely-szolgáltatást.

Ugyan az állam mind az eredeti, mind az újdonsült kötelezettek részére vissza nem térítendő támogatást nyújtott a pénztárgépek cseréjével, illetve szervizelésével járó költségek fedezéséhez, ez csupán csekély összegű²⁰ – ún. *de minimis* – támogatásnak minősült, s csak akkor járt, ha az adóalany megfelelt a jogszabályban előírt feltételeknek, azaz többek között megbízható adózónak²¹ minősült, és az adóhatóság a kérelem benyújtását megelőző öt naptári éven belül nem állapított meg jogerősen mulasztási bírságot a terhére.

Érdekesség, hogy a Pénztárgép-rendelet alapvetően a 2009. október 15-én hatályban lévő TEÁOR'08²² számok alapján határozza meg a kötelezetti kört. *„Ugyanakkor a pénztárgéphasználati-kötelezettség tekintetében is érvényesül »a tartalom elsődlegessége a formával szemben«-elv, melyből az következik, hogy a TEÁOR számok esetleges tartalmi változásait is figyelemmel kell kísérnünk, s végső soron nem az alapján kell eldöntenünk, hogy egy vállalkozás köteles-e a pénztárgéphasználatra, hogy tevékenységi köre tartalmazza-e a rendelet szerinti kódokat, hanem aszerint, hogy ténylegesen végez-e valamely a rendeletben felsorolt tevékenységet, avagy sem.”*²³

A jogszabály egyebek mellett az egyedi mentesítési eljárásról is rendelkezik, mely során az adózó külön erre a célra rendszeresített formanyomtatványon maga is kérheti a közvetlen adatlekérdezéssel megvalósított adatszolgáltatás teljesítése alóli felmentését. A kérelem abban az esetben kerül pozitív elbírálásra, ha *„a pénztárgép állandó üzemeltetési helye olyan helyen található, ahol a rendelet szerinti adatkapcsolat létesítéséhez szükséges elektronikus hírközlő hálózat a kérelmező önhibáján kívül nem áll rendelkezésre, és az elektronikus hírközlő hálózat elérése*

¹⁸ CSIKÁSZ Éva: Online pénztárgép üzemeltetéséhez kapcsolódó kérdéskörök. *Adóvilág* 2014/3., 19.

¹⁹ A pénztárgéphasználat kötelező lett például a plasztikai sebészeti, a diszkóműködtetés, a fizikai közérzetet javító szolgáltatás, a testedzési szolgáltatás stb. körében.

²⁰ Mértéke pénztárgépenként 50 000 forint volt, és legfeljebb öt darab pénztárgép után volt igényelhető.

²¹ Lásd: 2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről (a továbbiakban: Art.) 153. §.

²² Gazdasági Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozási Rendszere.

²³ TUSNÁDINÉ ÁGOSTON Márta: *A pénztárgép üzemeltetés legfontosabb tudnivalói. Évközi és jövő évi változások.* <https://5percado.hu/penztargep-uzemeltetes-legfontosabb-tudni-valoi>, 2022. április 30.

külső antennával vagy egyéb műszaki megoldás alkalmazásával sem biztosítható, illetve az aránytalan terhet jelent az adóalany számára".²⁴ Az adóhatóság az egyedi mentesítést kizárólag a Nemzeti Média- és Hírközlő Hatóság szakhatósági állásfoglalása alapján adhatja meg, mely legfeljebb egy évre szólhat, azonban a kérelem még az engedély lejártát megelőzően újból benyújtható.²⁵

1.2. A gyakorlati alkalmazásból nyert visszajelzések és az adóhatósági ellenőrzések tapasztalatai

Egy 2019-es NAV-sajtóközlemény²⁶, illetve az annak alapjául szolgáló, több tízezer adózót érintő ellenőrzés és adategyeztetés szerint az adózók – néhány kivételtől eltekintve – eleget tettek az átállással kapcsolatos jogszabályi kötelezettségüknek, annak ellenére, hogy pénztárgépenként megközelítőleg 100–150 000 forintba is kerülhetett a csere, ami egyes kisvállalkozások számára jelentős anyagi megterhelést jelenthetett, még az igénybe vehető állami támogatás mellett is. Az adóhatóság revizorai csak a legkritikább esetekben találtak szándékos és súlyos mulasztással; a legtöbb alkalommal csupán megfelelő tájékoztatásra volt szükség. A cikkből az is kiderül, hogy a pénztárgéprendelés meg nem történtének leggyakoribb oka abban állt, hogy vagy maga a vállalkozás, vagy a vállalkozás által folytatott pénztárgépköteles tevékenység szünetelt, illetőleg végleg megszűnt.

Visszatérve arra a néhány mulasztásra, ejtsünk pár szót a kötelezettségszegés jogkövetkezményeiről is. Az adózás rendjéről szóló törvény értelmében, amennyiben a NAV a pénztárgéppel összefüggő szabályok kapcsán jogsértést tár fel, az ügy valamennyi körülményét mérlegelve dönt a szankció alkalmazásáról, annak mértékéről, avagy – amennyiben az adóalany minden tőle elvárható megtett kötelezettsége határidőben történő teljesítése érdekében – annak esetleges mellőzéséről.²⁷ Abban az esetben, ha indokolt a mulasztási bírság kiszabása, annak összege természetes személy kötelezettek esetében 500 000, nem természetes személy kötelezettek esetében pedig 1 000 000 forintig is terjedhet.²⁸ Az adóhatóság a mulasztási bírság mellett az ún. üzletlezárás elrendelése²⁹ elnevezésű intézkedést is alkalmazhatja, akár már a jogsértés első alkalmával. Eszerint az adóköteles tevékenység célját szolgáló helyiséget tizenkét nyitvatartási napra lezárhatja, ismételt mulasztás esetén pedig már kötelezően elrendeli a harmincnapos lezárást. A zárlat időtartama minden további esetben hatvan nap.

Természetesen akadtak olyanok is, akik legálisan próbáltak meg kibújni az új pénztárgépre történő átállás kötelezettsége alól, mégpedig a „mindenki számlát kap” logika mentén. Az Áfa tv. már korábban idézett szabálya szerint nyugta he-

²⁴ Pénztárgép-rendelet 3. § (1) bek.

²⁵ Pénztárgép-rendelet 3. § (4–6) bekezdések.

²⁶ *Folytatódik a pénztárgépek ellenőrzése*. https://nav.gov.hu/sajtoszoba/hirek/folytatodik_a_penztargepek_ellenorzese_ref1, 2022. április 22.

²⁷ Art. 237. §.

²⁸ Art. 234. § b) pont.

²⁹ Art. 245. § (1) bek. d) pont, illetve (2) bek.

lyett az adóalany számlát is adhat, ebben az esetben pedig mentesülhet a nyugta, és ezáltal a külön jogszabályban előírt gépi kiállítású nyugta kibocsátásának kötelezettsége alól. Elméletileg tehát, ha a kereskedő minden vásárlójának számlát ad, akkor mentesül a nyugtaadási kötelezettség alól, azaz nincs szükség pénztárgépre. „Az Áfa-törvény azonban támaszt némi akadályt ezzel kapcsolatban, jelesül előírja a számla minimális adattartalmát, mely tartalmazza a vevő nevét és címét.³⁰ A vevőnek pedig – ha nincs szüksége »áfás számlára« – természetesen joga van elhallgatni személyes adatait (gondoljunk csak bele, milyen furcsán venné ki magát a helyzet, ha például egy doboz gyufát is csak akkor vásárolhatnánk meg, amennyiben bediktáljuk a fent említett adatokat az eladónak). Ekkor viszont az Áfa-törvény szerint kötelezően előírt adatok közül lényeges információk fognak hiányozni a számláról, s ez bizony okozhat kellemetlen perceket egy revízió során.”³¹

Ami pedig azt illeti, mindez hogyan segíti a NAV munkáját, arra azt a választ adhatjuk, hogy bár az OPG-k bevezetésére leginkább a gazdaság fehéritése, illetve a központi költségvetés bevételeinek növelése érdekében volt szükség, nem elhanyagolandó szempont, hogy az online módon beérkezett adatok nagymértékben támogatják az adóhatóság kockázatelemzési- és célzott kiválasztási tevékenységét is. Példának okáért az OPG-k kiváló eszközként szolgálnak a NAV által pár évvel ezelőtt bevezetett ún. adótraffipax intézményének működtetéséhez. „Ennek célja, hogy a rendellenes forgalmi adatokkal érintett adózók közül a jövőre vonatkozó ellenőrizendő adóalanyi kör kijelölésre kerüljön. Ezáltal a szűkös emberierőforráskapacitás célzott felhasználása és irányítása is megvalósulhat, akár az »asztal mellett ülve«. A fejlett informatikai rendszereknek, valamint az OPG-k adatainak köszönhetően a NAV érintett vezetői nyomon tudják követni, illetve szükség esetén újra tudják tervezni a munkatársak tevékenységét, célzottan a magasabb kockázatot hordozó adózókra, helyszínekre fókuszálva.”³²

1.3. Kapcsolódó jogeset³³

A Kfv.35298/2018/5. számú ügyben a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság járt el; döntését 2019 áprilisában hozta meg. Felperesként egy OPG-használatra kötelezett adózó, alperesként pedig a NAV Fellebbviteli Igazgatósága jelent meg a jogvitában.

Ami a felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállást illeti, a felperesnél a NAV revizorai 2014 augusztusában egy nyugta- és számlaadási kötelezettség vizsgálatára irányuló ellenőrzést hajtottak végre, mely során a 800 forint ellenértékű próbavásárlásról a felperes nem állított ki nyugtát, illetve az említett vásárlási értéket pénztárgépében sem rögzítette. Az adóhatóság határozatában az Art. 228. § (1) bekez-

³⁰ Áfa tv. 169. § e) pont.

³¹ SINKA Júlia: *Online pénztárgép kontra számlázóprogram?* <https://ado.hu/ado/online-penztagkep-kontra-szamlazoprogram>, 2022. május 1.

³² HORVÁTH Gábor: Az online pénztárgépek és az automaták adatainak jelentősége. SZAKma 2019/6., 11.

³³ A Kúria Kfv.35298/2018/5. számú precedensképes határozata adóügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában.

dése alapján nyugtakibocsátási kötelezettség elmulasztása miatt 500 000 forint mulasztási bírságot szabott ki a felperes terhére. A felperes fellebbezése folytán eljárt alperes helyben hagyta az elsőfokú határozatot; ennek következtében került az ügy az elsőfokú bíróság elé.

A felperes keresetében elsősorban arra hivatkozott, hogy az alperes megállapítása valótlan, mert az elsőfokú hatóság nem a helyszíni jegyzőkönyvben rögzített tényállásra alapozta határozatát. A jegyzőkönyvben ugyanis az állt, hogy az ellenőrök nem kaptak nyugtát, illetve az nem volt elérhető helyen, ezzel szemben a határozat úgy szólt, hogy a felperes nem tett eleget nyugtaadási kötelezettségének, mely fordulatok a felperes álláspontja szerint nem fedték egymást. Másodsorban azzal érvelt, hogy alkalmazottja a szóban forgó bizonylatot a pulton jól látható és elérhető helyen lévő edénybe helyezte, azonban azt a revizorok nem vették el. Távozásukat követően a nyugtát kidobta, utóbb pedig annak szemetesből történő megkeresésére nem vállalkozott, s arra nem is lett volna kötelezett. Harmadsorban a felperes állítása szerint pénztárgépe amúgy is hibás volt, s ezt szervizzel is igazolni tudta.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte a határozatában foglaltakkal egyezően. „*Hangsúlyozta, hogy a jegyzőkönyv egyértelműen rögzíti a nyugtakibocsátás elmulasztását, de az OPG napi forgalmi adatainak lekérdezése is a nyugta-kibocsátási kötelezettség teljesítésének elmaradását bizonyítja.*”³⁴

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította, mely döntés indokolása gyakorlatilag megegyezik a Kúriáéval. A felülvizsgálati kérelemben és ellenkérelemben a felperes és az alperes változatlanul fenntartotta az eddig ismertetett érveket.

A Kúria megállapította, hogy a felperes felülvizsgálati kérelme alaptalan, s az elsőfokon eljárt Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét hatályában fenntartotta. Kiemelte, hogy „*a nyugta kiállítása nem jelenti egyúttal a nyugtaadási kötelezettség teljesítését, ha a kiállított nyugtát nem adják át a vevőnek vagy azt nem kísérlik meg.*”³⁵ A jegyzőkönyv és a határozati tényállás „kettősségére” reagálva a Kúria nem talált ellentmondást, hiszen a mulasztási bírság kiszabásának alapja a nyugtaadási kötelezettség elmulasztása, mely tény a jegyzőkönyvben és a határozatokban is egyértelműen rögzítésre került. Megjegyezte továbbá, hogy a nyugtakibocsátás megtörténtének bizonyítása a felperest terheli. Véleménye szerint életszerűtlen, hogy a nyugta bemutatása – melyet állítólag kiállítottak – azért hiúsult meg, mert az vegyes hulladékot tartalmazó szemetesbe került kidobásra, miközben egy borsos összegű bírság kiszabásának elkerülése múlhatott volna rajta. Végül kifejtette, hogy a felperes pénztárgép meghibásodására vonatkozó érvelése sem állja meg a helyét; egyrészt azért, mert a felperes e tényre sem a jegyzőkönyv felvételekor, sem az arra tett észrevételében nem hivatkozott, másrészt pedig azért, mert sehogy sem tudta igazolni, hogy az említett hiba az ellenőrzés idején fennállt volna. „*Nem melleleg ez utóbbi érvnek az is ellentmond, hogy a felperes elsődle-*

³⁴ Kfv.35298/2018/5. [3].

³⁵ Kfv.35298/2018/5. [20].

ges állítása szerint a nyugta kiállítása és átadása is megtörtént, ”³⁶ ami hibás pénztárgéppel nehezen lett volna kivitelezhető.

Összegezve tehát a Kúria döntésének elvi tartalma a következő: „*A nyugtaadási kötelezettség teljesítésének igazolása az adózót terheli. Az a hivatkozás, hogy a nyugta a szemétkébe kidobásra került és annak kivételére az adózó nem kötelezhető, nem alkalmas a kimentésre annak figyelembevételével, hogy az online pénztárgép adatai sem bizonyítják annak kiállítását.*”³⁷

1.4. Más ország, hasonló megoldás

A kanadai Québec tartomány OPG-szerű technikájának³⁸ jogi szempontból is érdekes vonása, hogy szabályozása az ún. *Compilation of Québec Laws and Regulations*, vagyis a provincia polgári törvénykönyveként emlegetett „Québeci Jogszabályok Gyűjteményének” egyik fejezetében található. A vonatkozó előírások értelmében 2016-ban valamennyi vendéglátóipari egység számára kötelezővé vált a régió adóhatósága által kifejlesztett – a magyar AEE-re kísértetiesen emlékeztető – ún. *sales recording module* (a továbbiakban: SRM), vagyis „eladást rögzítő egység” alkalmazása, ami azt jelenti, hogy a nyugtakibocsátási kötelezettségnek onnantól kezdve kizárólag e bizonyos készüléken keresztül lehet jogszerűen eleget tenni. A rendelkezéseknek megfelelően a bizonylaton többek között a fizetendő összegnek, az áfatartalomnak, az értékesítés helyének és idejének, a nyugtát kibocsátó vendéglátó egység alapvető adatainak, egy vonalkódnak, valamint egy, az SRM által generált elektronikus aláírásnak kell kötelezően szerepelnie.

Az SRM egyszerre több funkciót is ellát: befogadja, feldolgozza, valamint eltárolja a pénztárgépekből, illetve POS-terminálokból³⁹ érkező adatokat, végül pedig továbbítja azokat a blokk- és nyugtanyomtató készülékeknek. Az adóhatóság honlapján egyértelműen feltünteti a modul hivatalosan is forgalomban lévő, beszerezhető típusait, továbbá konkretizálja, milyen műszaki paraméterekkel kell rendelkeznie az egységhez csatlakoztatni kívánt gépeknek. Ennek megfelelően listát vezet az SRM-kompatibilis rendszerekről, illetve azok ajánlott tulajdonságairól.⁴⁰ Amennyiben az adófizető meglévő berendezéseit kívánja a modullal összekapcsolhatóvá fejleszteni, a hivatal megvizsgálja a „házi készítésű” változatok működőképességét, s – amennyiben a tesztelés eredményesnek bizonyul – igazolást állít ki azok alkalmazhatóságáról.

³⁶ Kfv.35298/2018/5. [22].

³⁷ Kfv.35298/2018/5. [26].

³⁸ *Technology Tools to Tackle Tax Evasion and Tax Fraud*. OECD Publishing, Paris, 2017, 36.

³⁹ A point-of-sale terminál egy olyan elektronikus eszköz, mely lehetővé teszi a bankkártyás fizetést az egyes értékesítési pontokon. Ld. Clay HALTON: *Point-of-Sale Terminal*. <https://www.investopedia.com/terms/p/point-of-sale-terminal.asp>, 2022. november 5.

⁴⁰ *Mandatory billing in the restaurant sector*. <https://www.revenuquebec.ca/en/businesses/sector-specific-measures/mandatory-billing/mandatory-billing-in-the-restaurant-sector>, 2022. november 5.

Ami az adóhatósági ellenőrzéseket illeti, a revizorok egy olyan kézi számítógéppel járnak a vendéglátó egységeket, mely a nyugtán lévő vonalkód leolvasásával könnyedén meg tudja állapítani, hogy a bizonylat az SRM használatával vagy anélkül került-e kibocsátásra. Amennyiben pedig az ellenőrző egységben tárolt adatokra lennének kíváncsiak, egyszerűen csak letöltik annak tartalmát egy pendrive-ra, majd az így kinyert információt összevetik az adózó által tett bevallásokkal és egyéb adóügyi nyilatkozatokkal.

Az eljárás 2016-ban történő debütálását követően megközelítőleg 33 000 SRM-egységet telepítettek a tartomány különböző éttermeiben és bárjaiban üzemelő pénztárgépek, illetve POS-terminálok mellé. A készülék iránt akkora volt a kereslet, hogy a québeci kormány átmenetileg még fel is függesztette annak értékesítését – bár lássuk be, ez jóval inkább a törvénytelen működés esetén kiszabható bírságban rejlő kényszerítő erőnek, mintsem az eladók önkéntes jogkövetési hajlamának volt köszönhető.

Összevetve az egykori francia gyarmat megoldásának jellemzőit a magyar rendszerrel, két jelentősebb eltérésre lehetünk figyelmesek: egyrészt az adatrögzítés egy külső, feketedoboz-jellegű eszköz segítségével valósul meg, ami olyan szempontból hátrányos lehet, hogy míg hazánkban a pénztárgép külsejének megsértése nélkül lehetetlen lenne a AEE-ben tárolt információ meghamisítása, addig ez Québecben gyakorlatilag minden további nélkül kivitelezhető – persze, attól még senkinek sem ajánlott a kísérletezés! Másrészt az SRM nem továbbítja automatikusan az adatokat az adóhatóság felé, s ezáltal az ellenőrzések hatékonysága is korlátozott. Hiányosságok ide vagy oda, az elért eredmények így is magukért beszélnek, hisz a modul beszerzésének kötelezővé tételét követően még az implementálás adóévében 1,2 milliárd kanadai dollár, azaz 822 millió euró⁴¹ összegű áfa került megállapításra a vendéglátóipar területén.

Viszonylag friss módosításnak számít, hogy a szóban forgó megoldást a tartományban gazdasági tevékenységet kifejtő több mint 22 000 taxisofőrre tekintettel 2021 novemberében kiterjesztették a szárazföldi személyszállítás iparágára is. Az újítás annyiban tér el az eredeti verziótól, hogy a meghatározott információkat immáron egy felhőalapú⁴² SRM-egység tárolja, amely az ehhez szükséges folyamatos internetkapcsolat biztosítása mellett lehetővé teszi az adatok québeci adóhatóság részére történő közel valós idejű továbbítását. A technológia beszerzéséhez az új kötelezetti kör személygépjárművenként 790 kanadai dollár összegű állami támogatást vehetett igénybe.⁴³

⁴¹ 2017-es árfolyam szerinti átváltás.

⁴² A felhő egy világszerte elhelyezkedő távoli kiszolgálók között fennálló hatalmas, egységes rendszerként működő hálózat, melyet speciális feladatok ellátására – többek között adatok tárolására és kezelésére, alkalmazások futtatására, valamint bizonyos tartalmak továbbítására – hoztak létre. Ld. *Mit jelent a felhő?* <https://azure.microsoft.com/hu-hu/resources/cloud-computing-dictionary/what-is-the-cloud>, 2022. november 5.

⁴³ *New Taxi Business regulations from Revenu Québec.* <https://www.taxicaller.com/media/en/quebec-compliant>, 2022. november 5.

2. Az online pénztárgépekre vonatkozó nemzetközi kutatás és eredményei

Az alkalmazott módszertannak megfelelően a kutatás két fázisra osztható: a professzorok elsőként egy ún. *systematic literature review*-t (a továbbiakban: SLR), azaz „szisztematikus (szak)irodalmi áttekintést” végeztek a vizsgált téma kapcsán. Az eljárás lényege olyan átfogó tanulmányok elkészítése, melyek egy bizonyos problémával kapcsolatban összegyűjtik, illetve előre meghatározott szempontok szerint analizálják és értékelik az adott tudományág területén létező összes elérhető kutatási eredményt.⁴⁴ Mindebben az a szándék vezérelte őket, hogy megfogalmazzák az elemzés alá vont országok⁴⁵ adóhatósági rendszereinek digitalizációval kapcsolatos legáltalánosabb stratégiai célkitűzéseit.

Az e módon megállapított törekvéseket a kutatás második szakaszát kitevő kérdőív összeállításához használták fel. Mivel álláspontjuk, illetve az általuk hivatkozott szakirodalom szerint a megkérdezett alanyok ideális száma húsz és ötven fő között mozog, a kitöltendő blankettát végül harminc adóhivatalnak küldték el a véletlen mintavétel alapján. Az interjúban részt vevő hatóságok Afrikából, Ázsiából, Ausztrálázsiából, Európából és Észak-Amerikából, tehát gyakorlatilag a világ majdnem minden részéről képviseltették magukat.

Ezt követően az induktív, azaz az egyestről az általánosra történő következtetés logikáját alapul véve kimutatták, hol is tart globális szinten az adózás és az adóigazgatás digitalizációja. A kutatás eredményeinek hitelességét többek között az ún. triangulációs – vagy más néven háromszögelési – módszerrel, valamint független szakértői véleményekkel is alátámasztották. Az előbbi technika arra a műveletre utal, mikor a kutató ugyanazt a kérdést több, egymástól független módszer felhasználásával is megvizsgálja annak érdekében, hogy ellenőrizni tudja, a különböző eredetű eredmények valóban konvergálnak-e egymással.⁴⁶

Az SLR alapján megfogalmazható egyetemes célok a következők voltak: egyrészt az adójogszabályoknak való megfelelés egyszerűbbé és kényelmesebbé tétele a tisztességes adófizetők számára, másrészt pedig az adóelkerülés és -kijátszás lehetőségének minimálisra szorítása. Ezt követte az adóhatóságok által használt adatbázisok és elemzőprogramok modernizációja, illetve az elérhető „haszon” maximalizálása az információ- és adattechnológia fejlődésének megfelelően. Végül, de nem utolsósorban az adóhivatalok közötti nemzetközi együttműködés és információcsere hatékonyabbá tétele, valamint az ún. „720 fokos” látószög elérése szerepelt a megvalósítani kívánt tervek között. Utóbbi alatt az értendő, hogy az adóhatóságoknak mind nemzeti, mind nemzetközi szinten teljes (tehát kétszer 360°) hoz-

⁴⁴ KAMARÁSI Viktória – MOGYORÓSY Gábor: Szisztematikus irodalmi áttekintések módszertana és jelentősége – Segítség a diagnosztikus és terápiás döntésekhez. *Orvosi Hetilap* 2015/38., 1525.

⁴⁵ Ausztrália, Kína, Finnország, India, Egyesült Királyság, Egyesült Államok, Új-Zéland, Dél-Afrikai Köztársaság.

⁴⁶ KIRÁLY Gábor – DÉN-NAGY Ildikó – GÉRING Zsuzsanna – NAGY Beáta: Kevert módszertani megközelítések. Elméleti és módszertani alapok. *Kultúra és Közösség* 2014/2., 96.

zaférése legyen az adófizetőkről és az ő adóügyi szempontból releváns adataikról vezetett nyilvántartásokhoz.

Az alábbiakban a kérdőívre érkező válaszok alapján tehető általános – témánk szempontjából is meghatározó – megállapítások kerülnek bemutatásra a teljesség igénye nélkül.

A fejlett országok⁴⁷ kapcsán elmondható, hogy viszonylag hatékonyan élnek az információtechnológiai fejlődés adta lehetőségekkel. Ez egyrészt abban nyilvánul meg, hogy az adóhatóság által alkalmazott rendszer képes az adófizetőkről rendelkezésre álló adatok alapján előzetes kockázatelemzéseket és egyéb számításokat végezni, valamint szükség esetén – például, ha egy ún. keresztellenőrzés alkalmával elmentmondást észlel a dokumentumok között – riasztani. Másrészt pedig abban realizálódik, hogy az adófizetőknek lehetősége van az elektronikus adóbevallási tervezet opciójának választására az önadózásban⁴⁸ érintett legalapvetőbb adónemek – tehát az szja, az áfa és a társasági adó – közül legalább egy, de akár mindhárom vonatkozásában. Mint ahogy azt már korábban is említettük, ez azt jelenti, hogy a rendszer képes kvázi automatikusan kitölteni a bevalláshoz szükséges adatokat, így optimális esetben az adófizetőnek csupán annyit kell tennie, hogy egy bizonyos határidőn belül elfogadja azt. A fejlődő országok adórendszereinek többsége szintén digitalizált valamilyen mértékben, ugyanakkor az adatbázisban tárolt adatok teljességével és pontosságával kapcsolatban már gyakoribb az esetleges problémák felmerülése.

Az adatok analizálásához felhasznált eszközök tekintetében az a következtetés vonható le, hogy a fejlett országok közül egyre többen alkalmaznak ún. *Big Data*-elemzéseket⁴⁹, illetve automatizált folyamatokat, s a mesterséges intelligencia e célra történő hasznosítása is egy egyre elterjedtebb módszer. Ezzel szemben a fejlődő országokban az említett technológiák vagy minimális mértékben, vagy egyáltalán nincsenek jelen a hatósági munkafolyamatokban. Ugyanakkor mindkét kategóriára jellemző, hogy a kezelésük alatt álló adatvagyon egymástól elszeparált „adatsilókban” vagy „adatszigeteken” tárolják, melyek kollektív hátránya, hogy korlátozottan érhetők el, ezáltal megnehezítik a szervezetrendszeren belüli szervek közötti gyors és hatékony kommunikációt, így a végfelhasználók számára a szükséges adatok felkutatása sokszor nagy idővesztéssel járhat.⁵⁰

A valós idejű adózás és adóztatás megvalósítása még a fejlett országokon belül is adónemenként eltérő mértékben halad. A legtöbb államban elsőként a munkabért

⁴⁷ A fejlett és fejlődő országok kategorizálása az Egyesült Nemzetek Szervezete szerinti felosztást veszi alapul.

⁴⁸ Adómegállapítási mód, mely során az adófizető maga köteles az adót megállapítani, bevallani és megfizetni.

⁴⁹ A *Big Data*- (magyarul: „Nagy Adat”) elemzés alatt olyan módszereket, eszközöket és alkalmazásokat értünk, amelyek lehetővé teszik az exponenciálisan növekvő mennyiségű, nagy sebességgel létrejövő adathalmazok feldolgozását. Ld. *Mit jelent a big data-elemzés? Hogyan működik a big data-elemzés és miért fontos.* <https://azure.microsoft.com/hu-hu/resources/cloud-computing-dictionary/what-is-big-data-analytics>, 2022. október 30.

⁵⁰ Craig STEDMAN: *Definition data silo.* <https://www.techtarget.com/searchdatamanagement/definition/data-silo>, 2022. november 2.

sújtó – vagy ahogy az a magyar adójogban használatos, a nem önálló tevékenységből, azon belül is a munkaviszonyban folytatott vagy közfoglalkoztatási jogviszonyban végzett tevékenységből származó jövedelem⁵¹ után fizetendő – szja vonatkozásában vezették be az ún. *pay as you earn*, vagyis „fizess, amint pénzt keresel” szemlélet tükrében. Ezt követően egyesek – hazánkhoz hasonlóan – megragadtak ezen a szinten, mások azonban sikeresen rendszeresítették a szóban forgó módszert a közvetett típusú adók⁵² relációjában is. A fejlődő országokat képviselő interjúalanyok ezzel szemben nagyon magas arányban, egészen konkrétan 92 százalékban jelölték meg azt a válaszlehetőséget, miszerint még egyetlen lépést sem tettek a cél elérése érdekében.

Végezetül, a kutatók arra voltak kíváncsiak, milyen hatékonyan megy végbe nemzeti szinten az adóigazgatási szervek közötti információcsere. Adatsilók ide vagy oda, ez volt az első olyan kérdés, mely kapcsán a fejlett országok adóhatóságainak reprezentánsai egyöntetűen úgy vélekedtek, hogy teljes mértékben jellemzi őket a jogszabályi keretek között folyó, effektív kommunikáció és adattovábbítás. A fejlődő országok egy vékony rétegén belül létezik ugyan, de nem örvend nagy népszerűségnek az ilyen jellegű közreműködés, hisz az rendszerint az adatminőség romlásával jár, nem beszélve arról, hogy egyelőre még nem mindegyik szerv részese a digitális hálózatnak, és ez gyakran kihatással lehet a lekérdezett adatok teljességére is. Utóbbi államok adóhatóságainak döntő többségénél jellemzően még hiányzik a tényleges kollaboráció, a megkérdezett személyek szerint a legtöbb helyen azonban már jó úton haladnak annak megvalósítása felé.

Ezen a ponton érdemes lehet kitekintnünk az adóhatóságok közötti nemzetközi együttműködésre is. Az OECD *Base Erosion and Profit Shifting*, vagyis *Adóalapcsökkentés útján megvalósított profitáthelyezés* elnevezésű *soft law*⁵³ dokumentumának 13. akcióterve az agresszív adótervezés és -elkerülés megfékezése érdekében például előírja az ún. *Country-by-Country Reporting*, vagyis az „országokénti jelentés” kötelezettségét a multinacionális vállalatcsoportok számára, mely kötelezettség fő szabály szerint a végső anyavállalatokat terheli, s kiterjed minden olyan országra vonatkozóan, melyben a csoport üzleti tevékenységet folytat. A nettó árbevétel, adózás előtti eredményt, megfizetett nyereségadó összegét, foglalkoztatottak létszámát és számos egyéb releváns információt is magában foglaló adatszolgáltatás automatikus információcsere keretében zajlik az érintett országok között.⁵⁴ Az országokénti jelentések cseréjéről szóló, illetékes hatóságok közötti multilaterális

⁵¹ Szja tv. 24. § (1) bek. a)–b) pontok.

⁵² A kifejezés arra a szituációra utal, amikor az adó alanya és az adó terhének viselője elválik egymástól. Ilyen típusú adó például az áfa és a jövedéki adó.

⁵³ Nem minősül jogforrásnak, csak az azt aláíró államokra nézve bír kötelező erővel.

⁵⁴ FAJCSÁK Gábor: *OECD BEPS 13. akcióterv: a transzferár-dokumentáció*. <https://ado.hu/ado/oecd-beps-13-akcioterv-a-transzferar-dokumentacio>, 2022. november 1.

Megállapodást 2023-ra 96 állam⁵⁵ írta alá, köztük hazánk is. A pénzügyi számlákkal kapcsolatos információk automatikus cseréjéről szóló, illetékes hatóságok közötti többoldalú Megállapodás is egy olyan „OECD-találmány”, mely értelmében az azt aláíró országok pénzügyi intézményei a végrehajtás részletszabályait tartalmazó *Common Reporting Standard*, vagyis *Közös Jelentéstételi Sztemerd* alapján bankszámlainformációkat osztanak meg egymással többek között a kamatra, az osztalékra, a számlaegegenlegre, a biztosításokból származó jövedelemre és bizonyos személyes adatokra vonatkozóan. A Megállapodást aláíró országok száma a legfrissebb rendelkezésre álló adatok⁵⁶ szerint Magyarországgal együtt jelenleg 113. A szóban forgó kezdeményezésekhez hasonló ambíciók tükröződnek egy szinttel lejjebb, vagyis az Európai Unió egyes jogforrásaiban is, gondoljunk csak az Európai Parlament és a Tanács 2021/2101/EU-, vagy épp a Tanács 2021/514/EU – *a társaságiadó-információk egyes vállalkozások és fióktelepek általi közzétételéről*, valamint az adózás területén történő közigazgatási együttműködésről (ún. DAC7) szóló – irányelveire. Visszatérve a kérdőívhez, a válaszadók a fenti törekvéseknek megfelelően amennyire csak lehet, megosztják egymással a szükséges információkat, azonban a nemzetközi adat-szolgáltatás rendszere közel sem tökéletes az adatok integritását, épségét és formátumát illetően, ráadásul az automatikus adatcserének néhol még jogi, illetve technológiai akadályai is vannak.

3. Az eredmények összefoglalása

Az optimálisan működő adóhatósági rendszer a kutatók által megadott definíció alapján a következő jellemzőkkel bír: először is összeköttetésben áll a gazdasági ökoszisztéma valamennyi szegmensével, beleértve többek között a pénzügyi intézményeket, a különböző kripto-ügyletek lebonyolítására alkalmas platformokat, valamint az egyes fizetési rendszereket. Másodsorban, valamennyi adókötelezettség⁵⁷ teljesítését elektronikus úton is lehetővé teszi az adófizetők számára. Harmadsorban, amennyire csak lehetséges, minden munkafázisát automatizálja, és minimálisra csökkenti az emberi beavatkozás szükségességét; a rendelkezésre álló adatokat pedig nem egymástól elszigetelten, hanem egyetlen „óriás adattárházban” őrzik. Végül, de nem utolsósorban a valós idejű adózás és adóztatás a lehető legtöbb adónem vonatkozásában megvalósul benne.

A nemzeti adóhatóságok digitalizációja terén elérendő stratégiai célok tehát adottak. Látható az is, hogy a legtöbb ország igyekszik hasznosan élni a technoló-

⁵⁵ *Signatories of the Multilateral Competent Authority Agreement on the Exchange of Country-by-Country Reports (CbC MCAA) and Signing Dates.* <https://www.oecd.org/tax/beps/CbC-MCAA-Signatories.pdf>, 2023. március 20.

⁵⁶ *Signatories of the Multilateral Competent Authority Agreement on Automatic Exchange of Financial Account Information and Intended First Information Exchange Date.* <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/about-automatic-exchange/crs-mcaa-signatories.pdf>, 2023. március 20.

⁵⁷ Gyűjtőfogalom, mely alatt az adóalanyokat terhelő valamennyi vagyoni (pl. az adó megfizetése) és nem vagyoni jellegű (pl. adatszolgáltatás) kötelezettségeket egyaránt értjük.

giai fejlődés adta lehetőségekkel, és a lehető legeredményesebben felhasználni az adatbázisba betáplált adatokat. A fentiek alapján „tökéletes rendszer” azonban egyelőre még sehol sem létezik, de ha létezne is, az véleményünk szerint további problémákat vetne fel egyrészt azért, mert a nagy mennyiségű bizalmas információ egy helyen történő tárolása fokozott kiberbiztonsági intézkedéseket igényel, amelyek annak ellenére, hogy rendkívül költségesek, sajnos nem képesek a százszázalékos védelem garantálására. Másrészt pedig azért, mert a mesterséges intelligencia alkalmazása – akár bizonyos alapvető jogok (pl.: magánélethez való jog, személyes adatok védelméhez való jog stb.), akár a polgári jogi felelősség szempontjából nézve – meglehetősen vitatott.⁵⁸ Végül soron azt is be kell látnunk, hogy a digitalizációs vívmányok az adóelkerülés leküzdéséhez bár szükségesek, de önmagukban nem elégséges eszközök, hisz az adóhatóság hatékony működése az alábbi tényezőktől is nagymértékben függ.⁵⁹

Elsőként ilyenek lehetnek a szükséges technológia kifejlesztésének, vagy – ha már létező technológiáról beszélünk – az ún. *know-how*, vagyis védett ismeret⁶⁰ megszerzésének, a kivitelezéshez elengedhetetlen infrastruktúra kiépítésének, valamint a kiberbűnözés elleni magas szintű védelem biztosításának a költségei. Az pedig, hogy a hatósági ellenőrzések révén befolyó állami bevételek növelése milyen mértékben élvez prioritást az egyéb gazdaságpolitikai célokkal szemben, illetve, hogy ennek megfelelően mekkora összeget szentel egy adott állam a szóban forgó intézkedések megvalósítására, természetesen a mindenkori kormány döntésén múlik.

Másodsorban, az új digitalizációs módszerek – úgymint az online pénztárgépek, az elektronikus számlázás, valamint a hozzájuk hasonló egyéb nemzeti eljárások – eredményességére kihatással lehet a jogi szabályozás is. Alkalmazásuk törvényi vagy rendeleti szinten történő kötelezővé tételén túl fontos ugyanis, hogy a kötelezettek köre, a kötelezettség tartalma, illetve az esetleges műszaki követelmények az érintettek számára egyértelműen, közérthetően és kellő pontossággal meg legyenek határozva. Kívánatos továbbá, hogy a jogalkotó az újítások bevezetéséről szóló jogszabályok kihirdetése és hatályba lépése között kellő időt hagyjon a megváltozott jogi környezethez való alkalmazkodásra, illetve, hogy a rendszer élesítését követően azt folyamatos monitorozás alatt tartsa annak felmérése érdekében, az újdonsült „taktika” valóban kiváltja-e a hozzá fűzött reményeket. Nem utolsósorban a megfelelő súlyú szankció kilátásba helyezése is hatásos eszközként szolgálhat az adózók jogkövetési hajlandóságának fokozására.

Végül, a digitalizációs vívmányok sikerességére befolyással lehet a fogyasztók motiváltsága és pénzügyi tudatossága is. Az ösztönző erők igen sokfélék lehetnek.

⁵⁸ TÓTH András: A mesterséges intelligencia szabályozásának paradoxonja és egyes jogi vonatkozásainak alapvető kérdései. *Infokommunikáció és Jog* 2019/2., 5–7.

⁵⁹ *Technology Tools to Tackle Tax Evasion and Tax Fraud*. OECD Publishing, Paris, 2017, 15–16.

⁶⁰ 2018. évi LIV. törvény az üzleti titok védelméről 1. § (2) bek.: „Védett ismeret (*know-how*) az üzleti titoknak minősülő, azonosításra alkalmas módon rögzített, műszaki, gazdasági vagy szervezési ismeret, megoldás, tapasztalat vagy ezek összeállítása.”

Portugáliában például e célból vezették be az ún. „nyugtalottó” intézményét, mely egyedül annyiban különbözik a szerencsejáték hagyományos verziójától, hogy a sorsolást nem a lottószelvényeken beikszelt számok, hanem a nyugtákon szereplő kódsorok vonatkozásában hajtják végre. Ahhoz, hogy valakinek minél nagyobb esélye legyen a fődíj elnyerésére, értelemszerűen minél több vásárlás után érdemes – amennyiben átadásuk nem történik meg eleve – elkérnie és megőriznie az egyes bizonylatokat.

Felhasznált irodalom

- [1] BORDÁS Péter: Smart taxation: okos adózás a hazai adórendszerben. *Közjogi Szemle* 2018/3., 49. http://real.mtak.hu/90883/1/BP_Smart%20taxation_Ksz%202018.pdfm, 2023. április 5.
- [2] CSIKÁSZ Éva: Online pénztárgép üzemeltetéséhez kapcsolódó kérdéskörök. *Adóvilág* 2014/3., 19.
- [3] Clay HALTON: *Point-of-Sale Terminal*. <https://www.investopedia.com/terms/p/point-of-sale-terminal.asp>, 2022. november 5.
- [4] Craig STEDMAN: *Definition data silo*. <https://www.techtarget.com/search-datamanagement/definition/data-silo>, 2022. november 2.
- [5] Helena STRAUSS – Tyson FAWCETT – Danie SCHUTTE: An evaluation of the digital response of tax authorities to optimise tax administration within the digitalised economy. *eJournal of Tax Research* 2020/2., 382–401.
- [6] FAJCSÁK Gábor: *OECD BEPS 13. akcióterv: a transzferár-dokumentáció*. <https://ado.hu/ado/oecd-beps-13-akcioterv-a-transzferar-dokumentacio>, 2022. november 1.
- [7] HORVÁTH Gábor: Az online pénztárgépek és az automaták adatainak jelentősége. *SZAKma* 2019/6., 11.
- [8] JUHÁSZ István: *Pénztárgép-történelem*. <https://ado.hu/ado/penztargep-tortenelem>, 2022. április 25.
- [9] KAMARÁSI Viktória – MOGYORÓSY Gábor: Szisztematikus irodalmi áttekintések módszertana és jelentősége – Segítség a diagnosztikus és terápiás döntésekhez. *Orvosi Hetilap* 2015/38., 1525.
- [10] KIRÁLY Gábor – DÉN-NAGY Ildikó – GÉRING Zsuzsanna – NAGY Beáta: Kevert módszertani megközelítések. Elméleti és módszertani alapok. *Kultúra és Közösség* 2014/2., 96.
- [11] NAGY Gergő: „Csak a pénztárgépbe be ne üsd!”. https://hvg.hu/gazdasag/20121009_Csak_a_penztargepbe_ne_usd_be, 2022. május 10.

-
- [12] RADICS Katalin Adél: *1-0 az adóhatóság javára, azaz az online pénztárgépek rendszere és eredményei*. <https://arsboni.hu/1-0-az-adohatosag-javara-azaz-az-online-penztargetpek-rendszere-es-eredmenyei>, 2022. április 25.
- [13] SALAMON Ildikó – BEKE Andrea – TESKI Norbert: *Elemzés. A digitális eszközök adózásban történő alkalmazása*. Állami Számvevőszék, Budapest, 2021.
- [14] SINKA Júlia: *Online pénztárgép kontra számlázóprogram?* <https://ado.hu/ado/online-penztargetep-kontra-szamlazoprogram>, 2022. május 1.
- [15] TÓTH András: A mesterséges intelligencia szabályozásának paradoxonja és egyes jogi vonatkozásainak alapvető kérdései. *Infokommunikáció és Jog* 2019/2., 5–7.
- [16] TUSNÁDINÉ ÁGOSTON Márta: *A pénztárgép üzemeltetés legfontosabb tudnivalói. Évközi és jövő évi változások*. <https://5percado.hu/penztargetep-uzemeltetes-legfontosabb-tudnivaloi>, 2022. április 30.
- [17] *Technology Tools to Tackle Tax Evasion and Tax Fraud*. OECD Publishing, Paris, 2017.